

Prof. dr hab. Antoni Wierzbiński
Akademia Muzyczna im. Gr. i K. Bacewiczów
w Łodzi

Łódź, dn. 25. 05. 2018 r.

**Rada Wydziału Instrumentalnego
Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku**

OPINIA

Dotyczy:

Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku nr 64/2016-2017 z dnia 27 marca 2017 roku o wszczęciu postępowania w sprawie o nadanie stopnia doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej Instrumentalistyka p. mgr. **Rafałowi Jędrzejewskiemu** oraz wyboru promotora w osobie p. prof. dr hab. **Krzysztofa Langmana**.

W świetle ustawy z dnia 14.03.2003 roku art. 6 Rada Wydziału posiadała uprawnienia do wszczęcia i prowadzenia postępowania doktorskiego w zakresie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej Instrumentalistyka.

Analiza dokumentacji przedstawionej do oceny przez Dziekana Wydziału oraz Kandydata wykazała co następuje :

W dokumentacji znajdują się zgodnie z art. 14 ust 2 pkt. 1 i 2 ustawy z dnia 14. 03. 2003 roku:

- uchwała nr 64/2016-2017 o wszczęciu przewodu doktorskiego na temat *Współczesne techniki gry na flecie i ich wpływ na niekonwencjonalne brzmienie instrumentu w muzyce XX i XI wieku* p. mgr **Rafałowi Jędrzejewskiemu** oraz o powołaniu promotora w osobie p. prof. dr hab. **Krzysztofa Langmana** z wynikiem głosowania 16 głosów na TAK przy 1 WSTRZYMUJĄCYM.
- uchwała nr 58/2017 – 2018 z dnia 12 marca 2018 roku o wyznaczeniu recenzentów pracy doktorskiej w osobach dr hab. **Ewy Murawskiej** z Akademii Muzycznej im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu oraz prof. dr hab. **Antoniego Wierzbińskiego** z Akademii Muzycznej im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi. Załączone są protokoły Komisji Skrutacyjnej wraz z listą obecności – na 17 osób obecnych - w obu głosowaniach było 17 głosów na “Tak” przy braku głosów przeciwnych i wstrzymujących się oraz przy zachowaniu quorum głosujących.
- Protokół Komisji z egzaminu doktorskiego dnia 29 maja 2018 r. z **dyscypliny podstawowej** z wynikiem bardzo dobrym (21 pkt) , gdzie Doktorant wykonał program wymagający, o znacznym stopniu trudności (W.A.Mozart - Rondo D-dur, Fr. Schubert - Introdukcja i Wariacje na temat „Trockne Blumen”, S. Prokofiew - Sonata D-dur oraz A. Jolivet „Chant de Linos”).

Wszczęcie postępowania zostało podjęte dnia 27 marca 2017 roku na wniosek Kandydata sygnowany datą 20 lutego 2017 r.

W nadesłanej dokumentacji znajdują się kompletne listy członków Rady Wydziału zaliczonych do minimum kadrowego, listy obecności członków Rady Wydziału oraz protokoły Komisji Skrutacyjnej z głosowania nad tematem pracy doktorskiej, jak również wyznaczeniem osoby promotora i recenzentów, ponadto protokoły z posiedzenia komisji do przeprowadzenia egzaminów doktorskich – z dyscypliny podstawowej oraz dwóch dodatkowych, zgodnie z § 2 ust. 1 pkt. a/b/c/ Rozporządzenia Ministra Edukacji i Sportu z dnia 15. 01. 2004 roku.

Rada Wydziału przyjęła prawomocną uchwałą temat pracy doktorskiej: *Współczesne techniki gry na flecie poprzecznym i ich wpływ na niekonwencjonalne brzmienie instrumentu w muzyce XX i XXI wiek* oraz wyznaczyła **Pana prof. dr hab. Krzysztofa Langmana** promotorem pracy doktorskiej.

Dokumentacja przedstawiona przez kandydata zawiera:

- kserokopie dyplomów ukończenia studiów wyższych stwierdzających posiadanie tytułu zawodowego (art. 12 ust.1 pkt. 1 Ustawy i par. 1 ust. 1 pkt. 1 rozporządzenia)
 - kwestionariusz osobowy ze zdjęciem
 - kopie - strona 1 i 2 dowodu osobistego
 - przebieg kariery zawodowej, w tym wykaz kursów mistrzowskich, pracy zawodowej w orkiestrach symfonicznych, działalności kameralnej i dydaktycznej
 - propozycję tematu i koncepcję pracy doktorskiej oraz jej opis
 - propozycję promotora w osobie p. prof. dr hab. Krzysztofa Langmana .
 - kopie : programów koncertów, ważniejszych dokonań artystycznych i recenzji ułożonych chronologicznie .
 - wykaz uzyskanych nagród i wyróżnień
 - wykaz swojej działalności artystycznej – koncertowej w okresie od listopada 2003 roku do września 2016 roku - 55 wydarzeń artystycznych - koncertów solowych, kameralnych i orkiestrowych wraz z wyszczególnionym programem , miejscem wydarzenia oraz osobami wykonawców.
 - Sprawozdanie z udziału w Warsztatach i Kursach fletowych - również w tych, w których występował jako prowadzący oraz w pracach jury konkursów.
- Dokumentacja spełnia warunki § 1 ust. 1 cytowanego rozporządzenia.**

Recenzja
pracy doktorskiej
p. mgr Rafała Jędrzejewskiego
w ramach przewodu doktorskiego
w dziedzinie sztuki muzycznej, w dyscyplinie artystycznej
Instrumentalistyka

Informacje o kandydacie:

Pan mgr **Rafał Jędrzejewski** urodził się 3 lipca 1974 roku w Warszawie. Edukację muzyczną rozpoczął w roku 1985 w Państwowej Szkole Muzycznej im. O. Kolberga w Warszawie w klasie fletu mgr Ewy Koryckiej. W roku 1994 ukończył Szkołę Muzyczną II stopnia im. J. Elsnera w Warszawie w klasie fletu mgr Krzysztofa Malickiego i prof. Elżbiety Gajewskiej-Gadziny. W tym samym roku rozpoczął studia w Akademii Muzycznej im. Fr. Chopina w Warszawie również w klasie fletu prof. Elżbiety Gajewskiej-Gadziny. Po roku Kandydat kontynuował studia w Prywatnym Konserwatorium Muzycznym w Warszawie pod kierunkiem prof. Jadwigi Kotnowskiej, by rok później przenieść się do klasy prof. Krzysztofa Langmana w Akademii Muzycznej im. St. Moniuszki w Gdańsku, które to studia ukończył z wyróżnieniem w roku 2001. W tym samym roku odbył równocześnie semestralne studia w Hochschule für Musik und Theater w Hamburgu w ramach programu *Erasmus*, a następnie studia podyplomowe „Konzertexamen” w tej samej Uczelni z wyróżnieniem w klasie prof. Hans-Udo Heizmana. W trakcie studiów jak i po ich ukończeniu brał udział w kursach mistrzowskich i warsztatach interpretacji muzyki fletowej prowadzonych przez takich wybitnych flecistów i pedagogów, jak: Peter-Lucas Graf, Philippe Bernold, Trevor Wye, Jean-Claude Gerard, Janos Balint, Miriam Nastasi, Renate Greis-Armin, Bernard Goldberg, Michael Martin Kofler i inni.

W roku 2003 zdobył II Nagrodę na konkursie „Eliza Meyer” w Hamburgu, a w 2005 II Nagrodę na 11 Międzynarodowym Konkursie Fletowym im. F. Kuhlau’a w Uelzen (Niemcy).

W latach 2001- 2007 był Doktorant zatrudniony na stanowisku I flecisty współpracując kolejno z orkiestrami: „Klassik Philharmonie Hamburg”, Tampere Filharmonia, a następnie Filharmonia Zielonogórska. Od 2001 roku prowadzi działalność kameralną w ramach duetu fletowego „Flute o’clock” specjalizującego się w wykonawstwie muzyki współczesnej współpracując z flecistką Ewą Liebchen. Od roku 2014 Pan mgr Rafał Jędrzejewski jest asystentem w Akademii Muzycznej im. St. Moniuszki w Gdańsku w klasie prof. dr hab. Krzysztofa Langmana.

Ocena dzieła artystycznego – recitalu

przedstawionego do recenzji w formie elektronicznej (na nośniku CD) oraz załączonego opisu na temat:

Współczesne techniki gry na flecie poprzecznym i ich wpływ na niekonwencjonalne brzmienie instrumentu w muzyce XX i XXI wieku

Program nagrany i przedstawiony do recenzji dzieła artystycznego zawiera następujące utwory:

1. Luciano Berio - *Sequenza per flauto solo*
2. Toru Takemitsu - *Voice* na flet solo
3. Brian Ferneyhoigh - *Cassandra's Dream Song* na flet solo
4. Kaija Saariaho - *Couleurs du Vent* na flet altowy
5. Doina Rotaru - *Japanese Garden* na 2 flety (flet/piccolo, flet basowy)
6. Dominik Karski - *Glimmer* na 2 flety (flet altowy i basowy)

Program ten jest ściśle związany z zagadnieniem zawartym w tytule pracy, pozostaje jednocześnie doskonałą ilustracją niezwykle wszechstronnej o wybitnej pod względem merytorycznym pracy pisemnej.

Ocena dzieła artystycznego

Jako pierwsza na płycie CD - *Sequenza per flauto solo* Luciano Brio została wykonana ze znakomitym wyczuciem czasu, wskazanym przez kompozytora. Dzieło uznane słusznie za klasykę muzyki współczesnej, chociaż powstało już w roku 1958 - skomponowane dla wybitnego flecisty Sevrino Gazzeloniego doczekało się kilku wersji oraz sposobów notacji. W interpretacji Doktoranta imponuje doskonałą techniką, bardzo przekonywającą artykulacją - w tym niezwykle sprawnym staccatem oraz swobodą narracji muzycznej.

Drugim z sześciu zaprezentowanych dzieł jest inny powszechnie wykonywany utwór na flet solo - również „klasyk” muzyki nowej, a mianowicie *Voice Toru Takemitsu* z wplecionym przez autora mówionym tekstem francusko-angielskim zaczerpniętym z poematu Shuzo Tekiguchi - utwór z roku 1971 - skomponowany 8-go kwietnia, tzw. „utwór jednodniowy”. Znajdujemy tu wykonanie wzorcowe zgodne z zapisem i zagrane z dużym przekonaniem, a nawiązujące zgodnie z zamysłem kompozytora do idei fletu japońskiego *shakuhachi*.

Na szczególne uznanie zasługuje prezentacja kolejnych utworów, a więc *Cassandra's Dream Song* na flet solo Briana Ferneyhough'a, kompozycja z roku 1974 stawiająca przed artystą szczególnie duże wymagania umiejętności

warsztatowych z użyciem wielu trudnych technik współczesnych. Pan magister **Rafał Jędrzejewski** wywiązuje się z tego zdania znakomicie imponując nie tylko opanowaniem jakże trudnego tekstu, lecz również tworząc interesującą narrację oraz szczególną dla tego dzieła zmienną aurę kolorystyczną i swoistą „panoramę” niekonwencjonalnych brzmień oraz technik perkusyjnych i pozainstrumentalnych. Do tego należy dodać skomplikowany graficznie zapis utworu, który już sam w sobie stanowi dla artysty odrębną trudność.

Niezwykle ciekawie zabrzmiał utwór na flet altowy solo fińskiej kompozytorki **Kaiji Saariaho** - uczennicy Briana Ferneyhough'a pt. *Couleurs du Vent*. Wykonanie Doktoranta zachwyca wspaniałymi efektami sonorystycznymi oraz ogromną wyobraźnią estetyczną.

Podobnie ocenić należy utwór rumuńskiej kompozytorki **Doiny Rotaru** pt. *Japanese Garden*. Jest to kompozycja pierwotnie napisana na flet basowy z płytą CD, a zaprezentowanej wersji na flet i flet piccolo piccolo z partią drugiego fletu basowego. W wersji tej jest obecny również materiał dźwiękowy nagrany na płytę CD. Tutaj również znajdujemy bogactwo niełatwych, doskonale zastosowanych przez artystę technik, tak perkusyjnych, jak również „pobudzanych” powietrzem., jak: *whistle tones, glissando, frullato, szумы i flażolety, multifony, jet sound, bisbigliando połączone z głosem* i inne.

Na duże uznanie zasługuje nie tylko partia I głosu wykonywana przez mgr Rafała Jędrzejewskiego, lecz również **partia fletu basowego** grana znakomicie przez współpracującą z Artystą Panią **Ewę Liebchen**.

Ostatnim z utworów w ramach przedstawionego dzieła artystycznego jest *Glimmer* na 2 flety - altowy i basowy (również w owocnej współpracy z Panią **Ewą Liebchen** autorstwa **Dominika Karskiego** - wykonany równie ciekawie z dużą wyobraźnią kolorystyczną. Szkoda, że w opisie Doktorant omawia inny utwór tego kompozytora pod nazwą *Open Cluster M 45*.

Zróznicowana artykulacja, kolorystyka rejestrów, a zwłaszcza piękna, wyrównana w rejestrach barwa fletu we wszystkich efektach utworu *Glimmer*, pomimo właściwych dla tego rodzaju muzyki, celowych „zniekształceń”, świadczy o znakomitym opanowaniu warsztatu przez artystę. Duża wrażliwość i muzykalność daje bardzo dobry obraz całości dzieła. Całość dzieła artystycznego – recital stanowi doskonały wizerunek sztuki wykonawczej doktoranta w zakresie gry na flecie, flecie piccolo i flecie altowym. Przedstawione dzieło artystyczne nie jest więc jedynie zestawieniem niezwykle sprawnie wykonanych licznych efektów sonorystycznych wiernie odtworzonych zgodnie z intencją kompozytorów, lecz przede wszystkim recitalem muzyki współczesnej pełnym artystycznych emocji i ciekawej narracji.

Dzieło artystyczne oceniam wysoko i przyjmuję z uznaniem.

Ocena opisu dzieła artystycznego

Praca – opis dzieła artystycznego składa się ze wstępu, trzech rozdziałów, zakończenia, bibliografii oraz spisu przykładów nutowych zawierających poszczególne efekty sonorystyczne, jak również sposób ich zapisu. Pracę pisemną kończy aneks opisów palcowania oraz skrócone podsumowanie tezy pracy doktorskiej w języku angielskim.

Wstęp zawiera szczegółowe cele pracy oraz uzasadnienie wyboru tematu w oparciu o ważne metody badawcze. Uzasadnieniem wyboru doktoranta jest słuszny argument, iż w literaturze gry na flecie nie istnieje w zasadzie żadna kompleksowa publikacja zawierająca opracowanie wszystkich możliwości sonorystycznych współczesnego wykonawstwa fletowego. Praca powstaje więc w opozycji do tego założenia.

Celem pracy zaś jest badanie, przedstawienie i analiza oraz zastosowanie wszystkich aspektów technik współczesnych w kontekście zaprezentowanego dzieła artystycznego.

Rozdział I zawiera rozważania na temat genezy i historii powstawania technik współczesnych od rozwoju brzmieniowości poprzez omówienie sonorystyki i sonoryzmu aż po techniki współczesne w ujęciu historycznym oraz ich zastosowanie.

W kolejnym **Rozdziale II** doktorant zajmuje się: klasyfikacją i charakterystyką technik współczesnych, a następnie w 17 punktach omawia i szczegółowo analizuje kolejno każdą z nich. Następnie przechodzi do omówienia w/w technik w kontekście innych odmian fletu, jak: piccolo, flet altowy i basowy.

Rozdział III to obszerna i niezwykle szczegółowa oraz podjęta z dużym znawstwem przedmiotu analiza zastosowania technik współczesnych w wybranych i zaprezentowanych w ramach dzieła artystycznego utworach.

Wszystkie prezentowane na nośniku CD utwory nagrane przez Kandydata, z wyjątkiem utworu **Dominika Karskiego *Glimmer na 2 flety (altowy i basowy)*** - autor omawia inne, niż nagrane dzieło tego kompozytora, a mianowicie jest to ***Open Cluster M 45***, są kolejno szczegółowo analizowane tak pod względem genezy powstania, twórczości danego kompozytora, zastosowanych efektów niekonwencjonalnych, jak i charakteru i stylu.

Zakończenie pracy jest ciekawym zwieńczeniem rozważań na temat powstawania idei oraz stosowania niekonwencjonalnych środków sonorystycznych w muzyce w ogóle jako zmiany mentalności w podejściu do brzmieniowości (nie tylko w grze

na flecie) która staje się wartością samą w sobie, suwerennym środkiem przekazywania emocji. Doktorant pisze o problemach w przełamywaniu wśród szerokiej rzeszy odbiorców nawyków estetycznych utrwalonych wielowiekowym systemem dur - moll „pomimo, iż techniki współczesne stosowane są od kilkudziesięciu lat, to do dziś przez wielu wręcz nieakceptowane.”

Następnie autor zadaje sobie pytanie o losy nowego brzmienia jako zjawiska estetycznego, zastanawiając się jednocześnie nad dalszym poszukiwaniem kolejnych efektów akustycznych i to na instrumencie, który przecież został stworzony i stale jest udoskonalany dla wydobywania „pięknego dźwięku”, nośnego i tradycyjnie ekspresyjnego.

Pragnę podkreślić, iż praca – część opisowa napisana jest bardzo poprawnym oraz czytelnym i przejrzystym językiem, zawiera ogromną ilość cennych informacji. Omówienia są szczegółowe i wyczerpujące, uzupełnione o liczne zdjęcia kompozytorów oraz przykładów nutowych analizowanych dzieł. Doktorant imponuje ogromną wiedzą na temat podjęty przez siebie w pracy, która stanowi wyjątkowo cenne compendium szczegółowych informacji na temat wszystkich chyba możliwych efektów sonorystycznych, również tych, których w prezentowanych utworach nie spotykamy.

Praca przygotowana została pod kierunkiem promotora – znakomitego flecisty, doświadczonego artysty muzyka i pedagoga, jakim jest Pan prof. dr hab. **Krzysztof Langman** z Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, który dzięki swojemu niewątpliwie ogromnemu doświadczeniu w zakresie wykonawstwa „muzyki nowej” jest wybitnym autorytetem w kwestiach podjętych przez doktoranta w ocenianym dziele artystycznym i jego opisie.

Temat pracy doktorskiej jest niezwykle interesujący i stanowi nowatorskie, twórcze ujęcie zagadnienia, a podjęta problematyka jest cenna dla przybliżenia środowisku fletowemu postaci współczesnych kompozytorów tworzących w stylistyce utworów o nowatorskich efektach brzmieniowych na flet oraz z udziałem tego instrumentu. Przede wszystkim jednak wartość prezentowanej pracy polega na utworzeniu przez doktoranta, po raz pierwszy w literaturze na temat fletu i gry na tym instrumencie, swoistego compendium wiedzy o właściwie wszystkich sposobach warsztatowych uzyskiwania nowatorskich, niekonwencjonalnych efektów kolorystycznych w grze na flecie. Znajduje to swoje miejsce w uzasadnieniu podjęcia tego zagadnienia, jakie doktorant zamieszcza we wstępnym opisie pracy, na początku dokumentacji.

Praca posiada charakter naukowo - badawczy, zaś teza zawarta w tytule pracy znajduje swoje pełne uzasadnienie w przedstawionym doskonale zaprezentowanym na nośniku CD dziele artystycznym.

Konkluzja:

Podsumowując recenzowaną, przedstawioną przez Pana **mgr Rafała Jędrzejewskiego** rozprawę doktorską – dzieło artystyczne w postaci recitalu utworów XX i XXI kompozytorów specjalizujących się w stosowaniu niekonwencjonalnych efektów brzmieniowych fletu wraz z doskonałym opisem uważam, iż kandydat zaprezentował oryginalne rozwiązanie problemu artystycznego i naukowego, wykazał się szczegółową, bogatą wiedzą teoretyczną, oraz wybitnymi umiejętnościami wykonawczymi, co stanowi istotny wkład w rozwój reprezentowanej przez niego dyscypliny artystycznej, a ponadto posiada umiejętności do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej i naukowo – badawczej, przez co spełnia wymogi art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz Rozporządzenia MENiS par. 14 z dnia 15 stycznia 2004 roku, a tym samym w pełni zasługuje na nadanie Mu stopnia doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej Instrumentalistyka.

Pracę doktorską Pana **mgr Rafała Jędrzejewskiego** z satysfakcją przyjmuję.

